

Midt-Telemark kommune
Postboks 83
3833 BØ I TELEMARK

Saksbehandler, innvalgstelefon
Sigurd Lenes, 33371180

Innspill - varsel om oppstart av arbeid med kommuneplanens arealdel for Midt-Telemark - 2021 - 2033 - høring av planprogram

Saken gjelder

Vi viser til mottatt varsel om oppstart og høring av planprogram for kommuneplanens arealdel. I forbindelse med kommunesammenslåing har den nye kommunen startet arbeidet med ny kommuneplan. Gjeldende arealdel for Sauherad, Bø og kommunedelplan for deler av Lifjell vil inngå i den nye arealdelen. Som en del av planarbeidet vil også eldre reguleringsplaner gjennomgås og oppheves ved behov.

Miljøavdelings rolle

Fylkesmannens miljøavdeling skal med hjemmel i plan- og bygningsloven § 3-2 påse at planer ikke er i strid med nasjonale og viktige regionale interesser innen miljøvern, klima, landbruk, samfunnsikkerhet, folkehelse og barn og unges interesser. Så lenge planen ikke er i strid med nasjonale eller viktige regionale interesser, vil ikke Fylkesmannen ved miljøavdelingen ha innsigelse til planen.

Miljøavdelingens vurderinger

Kommunen er planmyndighet og har ansvar for å vedta samfunns- og arealplaner i henhold til plan- og bygningsloven. Det er en forutsetning at planene kommunen vedtar er innenfor rammene av gjeldende statlig politikk.

Innledningsvis vil vi berømme kommunen for et ryddig planprogram med gode oversikter over hva kommunen skal gjøre i det videre arbeidet med kommuneplanen.

Strategisk lokalisering av boliger og næringsvirksomheter for å styrke de eksisterende tettstedene, er et fornuftig grep som vil kunne bidra til å styrke lokalsamfunnene, virke identitetsskapende og bidra til å redusere transportbehov, klimagassutslipp og beslag av dyrka mark. Det er positivt at kommunen legger opp til gjennomgang av parkeringskrav, egnethet og realiserbarhet for eksisterende reguleringsplaner, samt en gjennomgang av Lifjellområdets reiselivssatsing.

Nasjonale forventninger til kommunal arealplanlegging

Det ble 14.5.2019 vedtatt *Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023*. De nasjonale forventningene skal følges opp i fylkeskommuner og kommuner. Regjeringen fremhever FN's 17 bærekraftsmål som grunnlag for kommunal og regional planlegging og trekker frem fire store utfordringer:

- Å skape et bærekraftig velferdssamfunn
- Å skape et økologisk bærekraftig samfunn gjennom blant annet en offensiv klimapolitikk og en forsvarlig ressursforvaltning
- Å skape et sosialt bærekraftig samfunn
- Å skape et trygt samfunn for alle
- Bærekraftig arealutvikling

Bærekraftig arealutvikling

Fylkesmannen vil oppfordre kommunen til å prioritere arbeidet med å minimere transportbehovet og legge til rette for at veksten i persontrafikken tas med kollektivtrafikk, sykkel og gange, jf. *Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging*. Kommunenes arealplanlegging må bidra til å nå målene om reduserte klimagassutslipp.

Fylkesmannen har en klar forventning til kommunen om å konkret avgrense byggesonen, utvikle tettsteder, og konsentrere framtidig utbygging rundt kollektivknutepunkt. Dette for at innbyggernes daglige gjøremål i størst mulig grad kan skje med kollektivtrafikk, sykkel og gange, og for å ta vare på dyrka mark og natur. I den forbindelse bør det ses på om det er uutnyttede potensial for fortetting med kvalitet, transformasjon og gjenbruk av eksisterende parkeringsanlegg og bygningsmasse. Dersom det legges til rette for spredt boligutbygging, så bør dette begrenses i omfang. Spredt utbygging utfordrer flere aspekter ved bærekraftig arealplanlegging.

Folkehelse og boligsosiale hensyn

Fylkesmannen er opptatt av at tettstedsutviklingen må skje med kvalitet. Kommunen må jobbe kunnskapsbasert, systematisk og langsiktig med folkehelsearbeidet, og ivareta boligsosiale hensyn. Utfordringer knyttet til fortetting kan løses gjennom helsefremmende tiltak der det legges vekt på trygghet, sosiale møteplasser og tilgang til grønne områder for fysisk aktivitet, lek og rekreasjon. God arealplanlegging er viktig for å ivareta dette. Fylkesmannen viser her også til retningslinjene for behandling av støy (T-1442/2016) og luftkvalitet (T-1520/2012) i arealplanlegging.

Vi ser positivt på at kommunen har tatt inn et punkt som angir at folkehelseperspektivet skal legges til grunn for all planlegging. Fylkesmannen forventer at dette vises gjennom utvikling av visjon, mål og strategier for den nye kommunen.

Klimatilpasning og naturbaserte løsninger

Planlegging skal bidra til at samfunnet forberedes på og tilpasses klimaendringene. Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning ble vedtatt i 2018. Klimatilpasningsarbeidet krever samarbeid på tvers av sektorer, og kommunene har en særlig viktig rolle som planmyndighet. Kommunene må bruke tilgjengelig kunnskap om klima, ventede endringer og konsekvensene av disse. Gode tiltak for å tilpasse samfunnet til et framtidig klima må tilgjengeliggjøres og benyttes. Kommunene må bruke klimaprofil for Telemark, og eventuelt supplere med ytterligere lokalkunnskap.

Blågrønne strukturer er nødvendig for naturmangfoldet samtidig som de spiller en viktig rolle for klimatilpasning og rekreasjon. Et livskraftig og variert naturmiljø er mindre sårbart for endringer, og kan bidra til å redusere skadevirkningene av et framtidig klima. Naturbaserte løsninger bør prioriteres når overvann skal håndteres. Dersom andre løsninger velges skal dette særskilt

begrunnes. Fylkesmannen oppfordrer til at kommunen utarbeider en overvannhåndteringsplan hvor prinsippet om å sikre grønne strukturer og åpne vannveier gis prioritet. Vi minner også om at åpne og trygge flomveier bør sikres i arealdelen.

Klimaendringer og befolkningsvekst øker belastningen på avløpsinfrastrukturen. Kommunen må vurdere avløpssituasjonen i områder som planlegges utbygd. Det er også viktig å planlegge og tilrettelegge tiltak på avløpsnett som begrenser forurensning på avveie og reduserer mengden av fremmedvann inn på renseanleggene.

Samfunnssikkerhet

Kommunen har ansvar for å fremme samfunnssikkerhet og forebygge risiko i sin rolle som kommunal planmyndighet. Dette kommer i tillegg til kommunens generelle beredskapsplikt. Plan- og bygningsloven stiller krav om risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse) av planområdene. Dette gjelder i utgangspunktet for alle typer arealplaner. ROS-analysen må beskrive mulige uønskede hendelser som kan ha betydning for det som planlegges. Dette gjelder både naturhendelser og hendelser i virksomheter, som kan være innenfor eller utenfor planområdet

Vi anbefaler Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap veileder *Samfunnssikkerhet i kommunens arealplanlegging*. ROS-analysen skal brukes som beslutningsgrunnlag for å avgjøre om området kan bebygges, og om det må tas spesielle hensyn som innarbeides i planbestemmelser eller plankart. Det må i ROS-analysen tas høyde for naturhendelser med hensyn på klimaendringer. Videre må kommunen se spesielt på uønskede hendelser som kan ramme kritisk infrastruktur (vei, vann, avløp, helse, nødetater, kraftforsyning, elektronisk kommunikasjon m.m.) da dette kan ha konsekvenser ut over planområdet og egen kommune. Det forventes at beredskaps- og nødetater involveres i arbeidet.

Dersom det er eller planlegges etablering av virksomheter i kommunen som håndterer farlige stoffer (bl.a. med eksplosjonsfare), eller, må egen veileder om sikkerheten rundt storulykkebedrifter følges.

Det vises for øvrig til FylkesROS for Vestfold og Telemark 2020 -

<https://www.fylkesmannen.no/globalassets/fm-vestfold-og-telemark/samfunnssikkerhet-og-beredskap/fylkesros-vestfold-telemark-2020-lav.pdf>

Snøhåndtering

Kommunen bør ha beredskapsplaner for snøhåndtering og vurdere behovet for å sette av arealer for permanente eller midlertidige snødeponier. Ved opprettelse av et snødeponi må det gjøres en stedsspesifikk risikovurdering. Dette for å kartlegge om snøen som er planlagt deponert kan medføre skade eller ulempe på nærliggende vassdrag eller grunn. Snødeponier er søknadspliktig etter plan- og bygningsloven og det kan være behov for tillatelse etter forurensningsloven på grunn av forurensningsfaren.

Jordvern og matproduksjon

Kommunen har et særlig ansvar for å følge opp nasjonal jordvernstrategi. Stortinget har fastsatt mål om at den årlige omdisponeringen av dyrka jord må være under 4000 dekar per år, og at målet skal nås gradvis innen 2020. Vi viser her også til brevet fra Landbruks- og matdepartementet av 1.10.2018 hvor det vises til jordvernstrategien og at dette må følges opp i planleggingen. I lys av innstramning i jordvernstrategien de senere årene, ber vi kommunene om å være offensive i jordvern og at landbrukskompetansen blir trukket tidlig inn i planleggingen. Det er knyttet sterke nasjonale jordverninteresser til den dyrkede og dyrkbare jorda Midt-Telemark. Jordsmonnet og

klimaet gir grunnlag for dyrking av høyverdige matprodukter. Dyrka og dyrkbar jord har derfor stor betydning for nasjonal matforsyning og matberedskap i dag og i et langsiktig perspektiv. Områder med utmarksbeiter, stølsområder, innmarksbeiter og grasproduksjon er også verdifulle for matproduksjon, og som kulturlandskap.

Fylkesmannen forventer at kommune fastsetter forutsigbare langsiktige grenser med tilhørende buffersone mellom bebygde- og landbruksområder. Vi legger til grunn at tilbakeføring til LNF-formål vurderes i forbindelse med gjennomgangen av reguleringsplaner.

Vassdragsforvaltning

Arealplanleggingen er et viktig virkemiddel for å sikre en samfunnsmessig forsvarlig bruk og forvaltning av vannressursene. Det er et nasjonalt mål å bevare strandsonen som natur- og friluftsområde tilgjengelig for alle, og sikre vassdragslandskap, kantvegetasjon og vannkvalitet. Fylkesmannen forventer at vassdragsverdier og allmenn tilgjengelighet i og langs vassdrag ivaretas med relevante arealformål og planbestemmelser. Det må i arealplanen fastsettes en tilstrekkelig byggeforbudssone langs innsjøer og vassdrag. Denne sonen kan gjennom den kommunale planleggingen differensieres av hensyn til lokale forhold og utviklingsbehov. I forbindelse med arealplanlegging langs vann og vassdrag vil vi også minne om krav til bevaring av kantvegetasjon som følger av vannressursloven §11.

For all arealbruk som kan påvirke vannkvalitet skal forskrift om rammer for vannforvaltningen og dens mål om minimum god økologisk og kjemisk tilstand vurderes og følges opp. Det bør også stilles spesifikke krav knyttet til eventuelle inngrep i vannforekomsten. Vannforskriften er fulgt opp gjennom regionale vannforvaltningsplaner som er retningsgivende for videre forvaltning.

Fjellområder og områder med fritidsbebyggelse

Fjellområdene er viktige å ivareta av hensyn til flere allmenne hensyn. Natur-, landskap og friluftverdier står sterkt i disse områdene. Regjeringen legger til grunn at plan- og bygningsloven skal brukes for å få en god styring av arealbruken og avveining av interessemotsetninger i fjellet. For å sikre en bærekraftig forvaltning av fjellområdene bør utbygging i hovedtrekk skje gjennom fortetting. Fylkesmannen er kjent med at det i forbindelse med planarbeidet vil ses nærmere på Lifjellområdet og fastsettes en strategi på hvordan område skal utvikles. Som et ledd i dette forventes det at gjellende planer gjennomgås og at et ønsket utbyggingsmønster fastsettes. Vi vil i den forbindelse minne om at fortetting av eksisterende fritidsboligområder betyr mindre press på øvrige natur- og friluftsområder og samsvarer med prinsippene som følger av SPR-BATP.

Vi viser til gjeldene veileder fra 2005 om *planlegging av fritidsbebyggelse*, og gjør oppmerksom på at det er igangsatt et revideringsarbeid av veilederen. Vi oppfordrer derfor kommunen til å følge med på regjeringens nettsider.

Naturmangfold

Norge har gjennom ratifisering av internasjonale konvensjoner forpliktet seg til å forvalte naturen slik at planter og dyr som finnes naturlig, sikres i levedyktige bestander. Variasjonen av naturtyper, landskap og geologi skal opprettholdes. En langsiktig og fornuftig bruk skal bringe naturgodene videre til fremtidige generasjoner.

Arealendringer som innebærer tap og fragmentering av leveområder er den klart største trusselen mot naturmangfoldet. Arter er avhengige av sammenhengende og nærliggende leveområder for å kunne forflytte seg, utveksle genmateriale, og dermed overleve i et langsiktig perspektiv.

Alle nye forslag til omdisponering av grønnstruktur eller LNF-områder må vurderes ut fra konsekvenser for naturmangfold. Det vises her til naturmangfoldlovens (nml) §§ 8-12. Det bør derfor tas høyde for at det kan bli behov for feltundersøkelser som grunnlag for konsekvensutredningene til arealdelen.

Det pågår et arbeid med ny kunnskap om naturen, basert på Artsdatabankens type- og beskrivelsessystem Natur i Norge (NiN). All naturtypekartlegging fremover skal skje etter denne instruksen. Kommunene må bruke Miljødirektoratets instruks når de selv iverksetter og stiller krav om naturtypekartlegging. Resultatet fra kartleggingene gjøres tilgjengelig i Naturbase. Dette bidrar til et bedre kunnskapsgrunnlag til bruk i arealplanleggingen. Kommunene oppfordres også til å spille inn forslag til nye områder som bør inngå i den årlige naturtypekartleggingen i regi av Miljødirektoratet.

Masseforvaltning

Utbyggingspress og mange store infrastrukturprosjekter fører til økt behov for flytting av masser. Dette har en rekke negative forhold knyttet til seg. Myndigheter og private aktører må samarbeide for å få til en bærekraftig ressurs- og arealforvaltning på dette saksfeltet, og hindre forurensning. Fylkesmannen vil derfor oppfordre til at det i utbyggingsprosjekter settes krav om å utrede massebalansen, og at det vurderes plangrep som reduserer masseoverskuddet. Overskuddsmasser bør, om mulig, brukes til gjenvinning fremfor å legges i deponi.

Vi er ikke kjent med at det finnes noen oversikt over masedeponier i Midt-Telemark kommune. Vi anbefaler derfor at kommunen utarbeider en oversikt over masedeponier og kapasitet før det planlegges nye anlegg. Det oppfordres videre til at eksisterende deponier innarbeides i arealdelen og reguleres.

Miljødirektoratet har startet arbeidet med å gjennomgå regelverket for disponering av overskuddsmasser av jord og stein som ikke er forurenset – og som ikke gjenvinnes. Vi anbefaler kommunen å følge med på Miljødirektoratets og Fylkesmannen i Vestfold og Telemark sin nettside.

Forurensning

Arbeidet med forurenset grunn i Norge har pågått i flere tiår. Nye forurensede lokaliteter dukker ofte opp når industri legges ned og arealbruken endres. Det er derfor viktig at kommunen benytter tilgjengelig kunnskap om områder med forurenset grunn når det skal tas stilling til ny eller endret arealbruk. Tidligere arealbruk kan også ofte gi indikasjon på om det foreligger fare for grunnforurensning selv om det ikke er kjente registreringer i grunnforurensningsdatabasen. Områder med grunnforurensning er risikosoner, og på grunn av forurensningsfaren kan det være behov for å legge restriksjoner på hvordan de skal brukes. Det er viktig at kommunen kartlegger risiko og vurderer tiltak, dersom det planlegges transformasjon eller endret bruk av for eksempel tidligere industriområder mv.

Med hilsen

Fred-Ivar Syrstad (e.f.)
plansjef

Sigurd Lenes
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Statens vegvesen - region sør

Norges vassdrags- og
energidirektorat

Vestfold og Telemark fylkeskommune

Serviceboks 723 Stoa

Postboks 5091 Majorstua

Postboks 2844

4808 ARENDAL

0301 OSLO

3702 SKIEN